

Projekt „**Zrodzone ze wstrząsów: katharsis sztuki ukraińskiej w treściach mediów kulturalnych (2022–2025)**” koncentruje się na przełomowych procesach we współczesnej ukraińskiej sztuce, które są prezentowane odbiorcom za pomocą różnorodnych środków przekazu w przestrzeni cyfrowej. To jeden z fenomenów łączenia kultury i cyfryzacji, który sprawia, że informacje o istocie zjawisk artystycznych – dotychczas dostępne głównie w sferze kultury elitarnej – stają się bardziej dostępne i zrozumiałe [1]. W Ukrainie ta sfera zaczęła się dynamicznie rozwijać od początku pełnoskalowej wojny, ponieważ konflikt rosyjsko-ukraiński ma także wymiar kulturowy. Ukraińskie media kulturalne wcześniej ograniczały się do pojedynczych stron internetowych poświęconych sztuce („LitAkcent”). Dopiero po 2014 roku zaczęły powstawać nowe media. W lutym 2022 r. wśród mediów kulturalnych funkcjonowały *LiRoom*, *You Art*, *Moviegram*, *Chytomobooks*, *Suspilne Kultura*, *Cultprostir.ua* i *Yabl.ua*. Trzy lata wojny przyczyniły się do powstania kolejnych inicjatyw, takich jak *PostImpreza*, *Sensor Media* i *Shtukango*. Mimo znaczenia tego obszaru pozostaje on słabo zbadany w ukraińskiej nauce [2]. **Celem projektu** jest analiza treści medialnych 12 ukraińskich platform kulturalnych (*m.in. @chytomo_books, @esthetic.intelligence, @shtukango*) oraz zbadanie sposobów wizualizacji na Instagramie fenomenu transformacji i odrodzenia ukraińskiej sztuki – katharsis. Zjawisko to stanowi fundament współczesnej narracji o kulturze ukraińskiej ze względu na jego konfliktogeny charakter. Głównym narzędziem medialnym stają się wizualizacje, które pełnią funkcję sposobu utrwalania informacji i umożliwiają ich interpretację [3]. Arystotelesowski termin „katharsis” [4] zostanie tu użyty w szerszym kontekście – jako określenie istoty procesu zmian kulturowych, wykraczających poza indywidualne doświadczenie odbioru sztuki. Ponadto *katharsis* uwidacznia konflikt i wojnę jako źródła nowych zjawisk artystycznych, takich jak nowe gatunki, dzieła, tematy oraz zmiany i reorientacje funkcji artystycznych utworów. Związek konflikt - dzieło sztuki był wielokrotnie podejmowany przez badaczy [5].

Pierwsza teza: Wizualizacje kultury ukraińskiej w mediach kulturalnych przedstawiają proces *katharsis* sztuki ukraińskiej – obejmującej literaturę, malarstwo, kino, muzykę, teatr, rzeźbę, architekturę i taniec – w czasie wojny. Proces ten wypełnia się nowymi treściami i uchwycą pojawianie się jej unikatowych form. **Cele projektu obejmują:** zdefiniowanie pojęcia „katharsis sztuki ukraińskiej”; określenie sposobów i specyfiki wizualizowania *katharsis* na Instagramie w kontekście dostępnej kultury w sieci; zbadanie potencjału konfliktu artystycznego jako czynnika kształtującego nowe formy i treści sztuki ukraińskiej; analizę możliwości wykorzystania cyfrowych środków katalogowania informacji naukowej w naukach humanistycznych poprzez stworzenie webarchiwum (bazy danych). **Druga teza:** Zjawiska *katharsis* w ukraińskiej sztuce stanowią fenomen zakorzeniony w szczelinie kulturowej między Wschodem a Zachodem [6]. Te przeciwieństwa generują wysoki poziom konfliktogenności dzieł sztuki, ale jednocześnie stanowią podstawę ich interpretacji. W związku z tym każdy materiał medialny oraz każde zjawisko *katharsis* w mniejszym lub większym stopniu przekazuje konsekwencje konfliktu, ale także jego potencjał artystyczny. W swojej rozprawie doktorskiej [7] sformułowałam własną koncepcję konfliktu artystycznego. **Pytania badawcze:** Jaka jest treść pojęcia „katharsis sztuki ukraińskiej”? Jakie są sposoby i specyfika wizualizowania *katharsis* na Instagramie w kontekście dostępnej kultury w sieci? Jaka jest rola konfliktogenności i potencjał konfliktu artystycznego jako czynnika kształtującego nowe formy i treści w różnych rodzajach ukraińskiej sztuki? Jakie są możliwości wykorzystania webarchiwów i „chmury tagów” w badaniach humanistycznych? Proces *katharsis* w ukraińskiej sztuce często rozpoczyna się od wyzwolenia jej spod wpływów rosyjskich, dlatego podstawą teoretyczną projektu będą badania nad ukraińskimi praktykami artystycznymi w kontekście *postkolonialnym*: [8], [9], [10].

Metodologia i efekty. Projekt zostanie zrealizowany jako badanie wstępne, w wyniku którego powstanie wirtualna baza danych naukowych – webarchiwum (UK-POL-EN), zawierająca około 150 rekordów, w tym: wizualne obrazy (zdjęcia, filmy i inne materiały), towarzyszące teksty i analizy (treść, potencjał konfliktu, oznaki i przejawy *katharsis*, reprezentacja wizualna, poziom konfliktogenności, konsekwencje). Analiza i interpretacja rekordów będą opierać się na koncepcji kultury wizualnej J. Elkinsa [10]. Każdy rekord zostanie opatrzony tagami, tworząc katalog wirtualny. **Metody badawcze:** analiza treści medialnej, analiza ikonograficzna, aspektowa analiza studiów postkolonialnych (analiza teoretyczna), analiza konfliktogenna. **Baza danych** będzie dostępna na stronie IS PAN jako materiał badawczy oraz źródło wiedzy o kulturze ukraińskiej. **Rezultatem projektu** będzie również artykuł, np. w czasopiśmie „Media, War & Conflict”.

Bibliografia. 1. Drabczyk, M., Sanetra-Szeliga, J., Knaś, P. (2020). Kultura w Sieci. Transformacja cyfrowa? Pobrane z: <https://oees.pl/dobrzewiedziec/> 2. Harmatii O., Kisil S., (2018). Tema kultury v ukrainskykh ZMI: osnovni tendentsii podannia. <https://doi.org/10.23939/sjs2018.01.020> 3. Manovich, L. (2010). What is visualization?. *paj: The Journal of the Initiative for Digital Humanities, Media, and Culture*, 2(1). 4. Gilbert, A. (1926). “The Aristotelian Catharsis.” *The Philosophical Review* 35, no. 4. Pp 301–314. <https://doi.org/10.2307/2178979> 5. Hessel, K. (2024). *Historia sztuki bez mężczyzn*. Warszawa: Marginesy. 6. Sevchenko, I. (1996). *Ukraine between East and West. Essays on Cultural History to the Early Eighteenth Century*. Canadian Institute of Ukrainian Studies Press. 7. Гладир Я. (2014) Проблема конфлікту в романістиці В.Винниченка 1910-1916 pp. [Hladyr, Y. The problem of the conflict in V.Vinnychenko’s novels of 1910 - 1916 th. The dissertation abstract. KPI SHEI “Kryvyi Rih National University”. Pp 11-16] 8. Chernetsky, V. (2007). Mapping Postcommunist Cultures: Russia and Ukraine in the Context of Globalization. DOI: [10.1515/9780773576506](https://doi.org/10.1515/9780773576506). 9. Biedarieva, S. (Ed.) (2025). *Art in Ukraine. Between Identity Construction and Anti-Colonial Resistance*. Routledge. <https://doi.org/10.32595184>. 10. Biedarieva, S. (2024). *Ambicoloniality and War*. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-74077-0> 11. Elkins, J. (2003). *Visual studies: a skeptical introduction*. Routledge. Pp 1-30.